

نقش دهیارها در توسعه روستایی

دکتر علیرضا استلاجی*

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری

علیرضا خانی

کارشناس ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری

مهناز اللهقلی نژاد

کارشناس ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۴/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۲/۲۸

چکیده

توسعه پایدار روستایی بر مشارکت روستائیان استوار بوده و مدیریت به صورت متمرکز و دولتی با توجه به پراکنش گسترده و تفاوت‌های مختلف و فاحش در ایران دارای توجیه نبوده و از گذشته تا کنون موفقیتی نداشته است. لذا ایجاد و فعالیت مدیریتهای محلی در روستاها ضرورت داشته و مدتی است مدیریت محلی نوین روستایی یعنی دهیارها تحت نظارت مردمی مستقیم نمایندگان اهالی روستا (شوراهای اسلامی) و کنترل و سیاستگذاری دولت (بخشدارها و فرماندارها) در روستاهای کشور ایفای نقش مدیریتی می نمایند لذا با عملکرد شایسته دهیارها می توان در جهت توسعه پایدار روستایی گام برداشت. در این راستا در این مقاله نقش دهیارها در توسعه روستایی تشریح شده است.

واژه های کلیدی: توسعه پایدار، دهیاری، مدیریت محلی روستایی، شوراهای اسلامی

مقدمه

با تشکیل مدیریت نوین روستایی یعنی استقرار دهیارها در روستاها از چند سال گذشته، شکل گیری نهادی رسمی و قانونی برای تثبیت امور عمومی روستاها و مدیریت محلی روستایی برای اولین بار در قالب دهیارها تجلی یافت. دهیارها به عنوان سازمانهای عمومی غیردولتی که اداره امور محلی را با نظارت روستائیان از طریق شوراهای اسلامی روستا به انجام می رسانند در حوزه و عرصه « امور عمومی » و « خدمات عمومی » وظیفه مند بوده است. از طرفی عملکرد مطلوب و غایی دهیارها به معنی برنامه ریزی برای روستا، سازماندهی اقدامات توسعه ای و هماهنگی و نظارت بر اقدامات انجام شده می باشد به طوری که فرآیند توسعه پایدار روستایی را به نحوی تقویت کنند که در سطح متعارف

* نویسنده رابط a.estelaji@iausr.ac.ir

جامعه، زمینه و محیط مناسبی برای زندگی راحت تر و کارآمدتر روستائیان به تناسب ویژگیهای اجتماعی و اقتصادی و حیات مجدد زندگی جمعیت روستایی کشور را که حدود ۳۱ درصد جمعیت کل کشور بوده و ساکن در ۶۳۰۰۰ مکان سکونتگاهی می باشند را از جمیع جهات نظیر زندگی شهری فراهم نمایند.

بیان مسئله

توسعه روستایی ابعاد مختلف توسعه در جمیع جهات عمرانی، اقتصادی، اجتماعی، طبیعی، کشاورزی، انسانی، کالبدی، گردشگری، جذب توریسم، محیط زیست و امکانات زیربنایی را در بر می گیرد. حال می توان با شناخت و بکارگیری جنبه های مختلف و عملکرد فعلی مدیریتهای محلی جدید و هم اکنون در روستاها یعنی دهیارها و نقش نظارتی شوراهای اسلامی روستایی به عنوان نمایندگان اهالی روستا و همچنین مشارکت روستائیان در جهت تحقق توسعه روستایی و در نهایت توسعه پایدار روستایی گام برداشت لذا جهت گیری اساسی این تحقیق پاسخ به این سوال می باشد که نقش مدیریت نوین محلی در توسعه روستایی چیست؟

متد و روش

با توجه به اهداف، نوع تحقیق کاربردی و از نظر روش و ماهیت توصیفی - تحلیلی می باشد.

بحث و بررسی

با توجه به بررسی ها و تحلیل های انجام گرفته، یافته های تحقیق را به شرح محورهای زیر می توان ارائه نمود.

فلسفه تشکیل دهیارها

فلسفه تشکیل دهیارها در روستاهای کشور پاسخگویی به چنین نیازهایی بوده است که بدون شک این نهاد در صورت موفقیت خالق انقلابی عظیم در عمران، آبادانی و در یک کلام توسعه روستا خواهد بود. (زیارتی نصرآبادی، اسماعیل. ۱۳۸۴. ص ۱۴ و ۱۵)

نقش دهیارها در مدیریت پسماندهای جامد روستایی

تأسیس نهاد دهیاری را می توان نشانه ای از حرکت به سوی اجرای نظام نوین مدیریت پسماندهای جامد روستاها دانست که می تواند تحولی را در فرایند مدیریت توسعه این ضایعات در سطح روستاها ایجاد کند. برنامه ها و اقدامات سازمان شهرداری ها و دهرداری کشور در زمینه توسعه محیط زیست روستایی و بهبود سیستم مدیریت پسماند روستایی عبارتست از:

برنامه ریزی برای تفکیک از مبدأ پسماندهای جامد، ایجاد سایتهای دفن بهداشتی برای استفاده مشترک دهیاری ها در سطح مجموعه های روستایی، برنامه ریزی برای ایجاد واحدهای بیو کمپوست خانگی در روستاها، تجهیز دهیاری ها به ماشین آلات خدماتی (ماهنامه دهیاری ها، شماره ۲۶، ص ۱۹)

نقش دهیارها در ایمن سازی روستاها

روستاها کشور به دلیل پراکندگی فاقد ایمنی و آمادگی کافی برای مقابله با تهدیدات عوامل طبیعی و آتش سوزی می باشند. اقدامات متعدد و متنوعی توسط معاونت امور دهیاری های سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور در ارتباط با این موضوع به شرح ذیل انجام شده است:

مکانیابی پایگاه آتش نشانی در روستاهای کشور، تجهیز دهیاری ها به تجهیزات آتش نشانی، آموزش ایمنی و آتش نشانی، تهیه دستورالعمل های کاربردی، کمک به قانونگذاری در رابطه با ایمنی روستاها، مطالعه و پژوهش، تعیین دهیار به عنوان مدیر بحران در روستا (استلاجی، علیرضا. ۱۳۸۵ ص ۲۴)

نقش دهیاریها در فضای سبز و منابع طبیعی تجدید شونده

با توجه به اهمیت فضای سبز و منابع طبیعی در محیط های روستایی و مسئولیت ذاتی دهیاری ها در حفظ، احیاء و توسعه این مواهب الهی حوزه معاونت امور دهیاری های سازمان شهرداری ها و دهیاری ها با برقراری ارتباط و همکاری مؤثر با سایر دستگاههای ذیربط اقداماتی به شرح ذیل انجام نموده است:

انعقاد تفاهم نامه همکاری مشترک با سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور، احداث ۳۱۳ بوستان روستایی، برگزاری دوره های آموزش فضای سبز، شناسایی و تعیین روستاهای هدف، تهیه پوستر، تشکیل گروههای داوطلب یاریگران طبیعت و همیاران طبیعت، همکاری با ستاد ملی نهضت سبز به منظور حفظ، احیاء و توسعه فضای سبز، تهیه طرح تیپ اجرایی بوستانهای روستایی (ماهنامه دهیاری ها، شماره ۲۶، ص ۲۵)

نقش دهیاریها در کنترل و نظارت بر ساخت و سازهای روستایی

نظر به ضرورت و اهمیت ایجاد یکنواختی در فرایند صدور پروانه ساختمانی در محدوده روستاهای کشور فرمهای تشکیل پرونده برای صدور پروانه ساختمانی و صدور مجوز احداث بنا، تأسیسات و گواهی پایان کار طی نامه شماره ۸۴۳۷۳/۱/۳۰/س مورخ ۸۷/۷/۲ به امضای وزیر کشور به استانداران سراسر کشور به منظور اجرا در دهیاری ها ابلاغ گردید. (ماهنامه دهیاری ها، شماره ۲۶، ص ۲۷) در این راستا دهیاریها نقش اساسی را در کنترل و نظارت بر ساخت و سازهای روستایی را دارا خواهند بود.

نقش دهیاریها در بهسازی بافت روستا

با توجه به بررسی های انجام شده دهیاران برای بهسازی بافتهای روستایی از مصالح بومی استفاده می کنند لذا در سطح ملی به منظور ترویج استفاده از مصالح بومی با اولویت مناطق محروم و روستاهای کویری و مناطق مرزی جهت سنگ فرش نمادین گذرگاههایی خاص، با ترکیبی از قلوه سنگ رودخانه ای و بتن اعتباراتی جهت این امر تخصیص یافته است.

نقش دهیاریها در گردشگری روستایی

با توجه به اهمیت صنعت گردشگری در بهبود زیرساختهای اقتصادی روستاها، تعداد ۳۸۵ روستا که دارای بالاترین جاذبه های گردشگری در کشور بوده اند شناسایی و به عنوان روستاهای هدف توسعه گردشگری در کشور تعیین و اعتبارات زیادی به منظور ترویج گردشگری توسط دهیاریها اختصاص یافته است. لازم به ذکر است که اعتبارات تخصیصی جهت توسعه گردشگری روستایی تنها به منظور راه اندازی صنعت گردشگری روستایی بوده است. (استلاجی، علیرضا. ۱۳۸۵. ص ۲۸)

نقش دهیاریها در مبلمان روستایی

در این راستا ضوابط طراحی و نصب تابلو معابر روستایی تهیه و جهت اجرا به استانداری ها ابلاغ گردیده است و ضوابط شماره گذاری پلاک واحدهای مسکونی روستایی (پلاکهای آبی) تهیه و ابلاغ گردیده است و همچنین با انعقاد تفاهم نامه با شرکت پست به کلیه اماکن و تأسیسات روستاهای دارای دهیاری کشور کدپستی اختصاص یافته است. (ماهنامه دهیاری ها، شماره ۲۶، ص ۳۱)

نقش عرف در نحوه عملکرد مطلوب دهیاری ها

در ایران هرگاه سخن از نظم در جامعه شده و بحث ایجاد ارتباط میان مردم و همچنین مردم و مسئولان می شود، معمولاً همه نگاهها به جانب قانون و مقررات دولتی باز می گردد. ولی غیر از قانون و مقررات دولتی، حجم عظیم و پیچیده ای از مقررات و قواعد نانوشته عرفی وجود دارد که به صورت پنهان و نامرئی زندگی اجتماعی مردم را تنظیم کرده و سازمان می داده است. اگرچه در جامعه شهری نقش این قبیل مقررات نانوشته کاسته شده است ولی در جامعه روستایی ایران هنوز باید برای نقش درجه اول و بسیار مؤثر روشهای بومی تنظیم زندگی اجتماعی یعنی عرف ها، اهمیت بسیار قائل بود.

اصولاً عرف دارای چند ویژگی برجسته و اصلی است که عبارتند از:

- الف- عرف توسط خود جامعه شکل گرفته و از درون جامعه جوشیده است.
  - ب- عرف در طول زمان و به تدریج شکل می گیرد.
  - ج- عرف خود جامعه است و برای مردم مقبول تر و از جنس خود مردم و متناسب با زندگی و فرهنگ آنهاست.
  - د- مردم به عرف بیشتر و راحت تر عمل می کنند و خودشان ضامن اجرای عرفها هستند. بنابراین باید به ارزش، اهمیت و مفید بودن روابط عرفی در مدیریت جامعه روستایی در دو سطح توجه بسیار شود.
- نخست آنکه: تا حد امکان از تقابل و تضاد با عرف های موجود باید پرهیز کرد.
- دوم اینکه: از نظامات عرفی جاری و مورد قبول مردم برای پیشبرد کارها و برنامه ها بهره برداری نمود. البته نباید فراموش شود که در برخی امورگاهی عرفهایی وجود دارد که یا غیرانسانی اند یا صریحاً با قوانین کشور در تضاد هستند که خود به خود دارای دوام و بقا نخواهند بود و نباید موجب غفلت شود که قواعد عرفی روستا هم از نظر حقوقی، در همان محل ارزش و اعتبار دارند و هم اینکه مناسبترین و کارآمدترین بستر و وسیله برای اجرای بهتر برنامه های دهیاران می باشند.
- برای ورود به این موضوع هر دهیار در هر روستا قبل از شروع فعالیت اصلی باید:
- الف- وظایف قانونی دهیاری ها را مجدداً به دقت مورد بررسی و مطالعه قرار دهد.
  - ب- مشابه بسیاری از کارهایی را که امروزه به عنوان وظایف دهیاری شناخته شده و به همان شکل یا به صورت های دیگر در روستا انجام می شده مورد توجه قرار دهد.
  - ج- برای تکمیل اطلاعات با اشخاص مطلع محل گفت و گو نموده و آنها را ثبت و درک کند. (نوروزی، کامبیز. ۱۳۸۳. ص ۱۱ و ۱۲)

نقش دهیاری ها در حفظ سرمایه های اجتماعی روستاها

امروزه تعاریف متعددی در رابطه با مفهوم « سرمایه اجتماعی » مطرح می گردد که بهترین تعریف آن این است که شبکه های اجتماعی فشرده در محدوده های قدیمی، صورتی از سرمایه اجتماعی را تشکیل داده و در ارتباط با حفظ نظافت، عدم وجود جرم و جنایت خیابانی و دیگر تصمیمات در مورد بهبود کیفیت زندگی در مقایسه با عوامل نهادهای رسمی مانند نیروهای خدماتی رسمی و پلیس، مسئولیت بیشتری از خود نشان می دهند.

سرمایه اجتماعی در محیط روستا به منظور گسترش، شاخه ها و عناصر تشکیل دهنده ای به شرح ذیل دارند:

الف- مشارکت

تعریفی دیگر از مشارکت یعنی شرکت مؤثر همه افراد گروه در امور دسته جمعی از طریق بسیج کلیه امکانات گروهی. برای ایجاد و گسترش مشارکت روستاییان در برنامه های توسعه روستایی، ضمن شناسایی زمینه های مشارکت باید نسبت به رفع نیروهای ضد مشارکتی که با دخالت، توسعه روستایی و دهیاری ها را تضعیف می کنند اقدام نمود.

ب- اعتماد

اعتماد به عنوان جزء ذهنی سرمایه اجتماعی تلقی گردیده و هم علت و هم پیامد سرمایه اجتماعی می باشد. اعتماد روستاییان به دهیاری ها در واقع نوعی سرمایه اجتماعی در اختیار آنها قرار می دهد که خود فرایند توسعه و عمران را تسریع خواهد نمود.

ج- شبکه ها

اصطلاح شبکه به عنوان مجموعه ای از فعالان بوده که با یکدیگر مرتبط هستند. این فعالان در روستاها شامل روستاییان، شوراهای اسلامی و دهیاری ها می باشند که بافت انسانی شبکه روستاها را تشکیل می دهند. افزایش تمایلات بین این شبکه ها می تواند زمینه ساز همکاری متقابل و تسریع در دستیابی به توسعه و عمران روستایی گردد.

د- هنجارها

صداقت، همکاری، قانونگرایی، مشارکت، احترام متقابل و توجه به منافع جمعی مهمترین هنجارهای محیط روستایی است که می تواند دهیاریها را در جهت تسریع در دستیابی به توسعه روستایی یاری نماید و اگر هنجارها منافع شخصی را رها کرده و به سود جمع عمل کنند، سرمایه اجتماعی شکل خواهد گرفت.

بنابراین امروزه در روستاها نقش و اهمیت « سرمایه اجتماعی » در تکامل فرهنگی و اقتصادی، نسبت به عوامل دیگر مهمتر است و ضعف یا فقدان آن کارکرد دهیاری ها را با مشکل مواجه می کند و از طرفی دهیاری ها می توانند با بهبود عملکرد خویش در افزایش سرمایه اجتماعی و نهایتاً توسعه روستاها نقش به سزایی را ایفا کنند. (رمضان زاده، مهدی. ۱۳۸۶، ص ۲۰ و ۲۱)

نتیجه گیری

بررسی های انجام گرفته نشان داد که با رویکرد توسعه از پایین به بالا دهیاریها یکی از مهمترین ارکان برنامه های توسعه روستایی با دیدگاه مدیریت نوین محلی محسوب می گردد در این راستا نحوه برنامه ریزی مطلوب توسط دهیاران به منظور تحقق توسعه پایدار روستایی بایستی مورد توجه قرار گیرد.

به منظور تحقق توسعه در روستاها برنامه ریزی دقیق و مناسب مورد نیاز بوده ولی قبل از تدوین برنامه باید درک صحیح دهیاران از آنچه که می خواهند به دست آورند، داشته باشند. هر فرد، اجتماع یا ملت از زوایای متفاوتی به توسعه نگاه می کند ولی آنچه که باید مورد توجه قرار گیرد این است که توسعه زندگی همگان را به شکلی تحت تأثیر قرار داده است و هدف آرمانی آن بهبود بخشیدن کیفیت آحاد جامعه می باشد.

لذا باید توجه شود برنامه ریزی توسعه به نحوی باشد که منافع اکثریت روستاییان به ویژه اقشار آسیب پذیر روستا را در برنامه های خود مورد توجه قرار دهد.

به طور کلی در این زمینه دهیاران می توانند از دو الگو استفاده کنند که به شرح زیر می باشد.

الف- می توان منابع موجود در روستا (طبیعی، مالی، انسانی و ...) را بررسی کرد و دید که چگونه می توان به بهترین نحو از آنها در جهت بهبود شرایط و کیفیت زندگی مردم روستا استفاده کرد.

ب- با در نظر گرفتن مشکلاتی که کلیه ساکنان روستا و یا اغلب آنها، با آن مواجه اند، می بایست بررسی کرد و دید که چگونه می توان به بهترین نحو از آنها در جهت بهبود شرایط و کیفیت زندگی روستاییان حل کرد. روش اول را « منبع گرا » می نامند و روش دوم را « مسئله گرا ».

چنانچه زمان، نیروی کار و منابع مالی مورد نیاز موجود باشد، بهتر است از روش منبع گرا برای برنامه ریزی توسعه روستایی استفاده کرد ولی روش مذکور زمان بر بوده و برای برنامه های کوتاه مدت مناسب نیست.

ولی روش مسئله گرا، روشی مستقیم و سریع برای نتیجه گرفتن در کوتاه مدت است و به حجم اطلاعات کمتری نیاز دارد و این روش برای توسعه مناطق روستایی کشور ما مناسب و واقع بینانه به نظر می رسد زیرا منابع موجود برای امر توسعه در مناطق روستایی بسیار محدود است.

فرایند برنامه ریزی توسعه توسط دهیاری ها باید به شرح زیر انجام گیرد.

مرحله اول: تعیین هدف

مرحله دوم: تعیین پیش داشته ها

مرحله سوم: تصمیم گیری

مرحله چهارم: اجرای مقدمات

مرحله پنجم: ارزشیابی نتایج

پیشنهادها

- ۱- در جهت دستیابی به تحقق توسعه روستایی در روستاهای ایران پیشنهاد می گردد توسط متولیان و صاحبان امر به صورت جدی به پیش شرطهای اولیه از جمله تدوین چشم انداز توسعه روستایی، وجود استراتژی برای توسعه روستایی، شکل گیری مدیریت محلی و مشارکت نهادهای مردم در فرایند توسعه، وجود منابع لازم (سرمایه، نیروی انسانی، ابزار و تجهیزات)، حاکمیت نگاه سرزمینی در فرایند توسعه و مدیریت یکپارچه در فرایند توسعه توجه گردد.
- ۲- در راستای ایجاد نحوه ارتباط و تعامل مدیریتی نوین محلی روستایی (دهیاری ها) با نهادهای دولتی و نمایندگی های حاکمیتی (بخشداری ها، فرمانداری و استانداری) که هر کدام در سطح خود وظیفه حمایت و پیگیری امور مربوط به روستا و دهیاری را برعهده دارند، پیشنهاد می گردد دست اندر کاران و مسئولان ذی ربط ضمن توجه جدی به این موضوع با بازنگری در وظایف دهیاری ها، ساختاری متناسب با وظایف، اهداف و مأموریت های این تشکیلات به وجود آورند زیرا نوع تشکیلات و ساختار تعیین کننده شیوه تعامل دهیاری با این گونه نهادها می باشد.
- ۳- پیشنهاد می گردد دهیاری ها با ایجاد طرحهای درآمدزا، وصول بهای خدمات و مواردی از این دست زمینه های خود کفایی و خود اتکایی دهیاری را فراهم آورده و در انتظار کمکهایی نباشند زیرا از جدی ترین تهدیدات سازمانهای غیردولتی وابسته شدن به دولت و منابع دولتی است چراکه این سازمان را به دولتی شدن سوق داده و از اهداف اولیه شان دور ساخته و از سوی دیگر روحیه خود اتکایی و خود کفایی و نوآوری و خلاقیت و پویایی را در دهیاری ها تضعیف می نمایند.
- ۴- پیشنهاد می گردد ساختار و تشکیلات دهیاری ها به گونه ای باشد که ضمن سامان دهی به امور دهیاری، مشارکت مردمی را دچار مشکل ننموده و این ساختار و تشکیلات دهیاری را به نهادی صرفاً اداری و مشابه دستگاه اداری دولتی و درگیر با مسایل مربوط به دیوان سالاری اداری تبدیل نکند. بنابراین دهیاری باید نهایت تلاش خود را در ساماندهی مشارکتهای مردمی به کار بسته و تک تک افراد جامعه روستایی را به کنشگران فعال در فرایند توسعه پایدار روستایی تبدیل نموده و در تعیین ساختار و تشکیلات دهیاری ها به ویژگیهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روستای مربوطه توجه شود.
- ۵- با توجه به اهمیت و ضرورت آموزش مناسب برای دهیاران پیشنهاد می گردد که شیوه آموزش دهیاران به نحوی باشد که ظرفیتهای ذاتی، مشارکت مردم و روحیه تعاون و همکاری را تقویت نموده و آموزش دهیاران زمینه ای را فراهم آورد که بتوان در

آن روابط مؤثر و تنگاتنگی را از طریق مشارکت مردم و دهیاران برقرار نموده و از طریق درک تفاوت‌های فردی، گروهی و نیز فضاهای متفاوت بتوان دوره‌های آموزشی متنوعی ایجاد و مدیریت نمود.

۶- با عنایت به تحقیقات به عمل آمده بی شک تحقق توسعه پایدار روستایی در گرو تعامل مثبت و سازنده بین شوراهای اسلامی روستایی به عنوان نمایندگان مستقیم روستاییان که وظایف نظارتی و پیگیری در روستا را عهده دار می باشند و دهیاری ها که منتخب شوراهای اسلامی روستایی بوده وظیفه ایفای مدیریت و انجام کارهای اجرایی را عهده دار می باشند خواهند بود. بنابراین این تعامل باید ارتباط دو سویه، مثبت و هدفمند در راستای تحقق توسعه پایدار روستایی بوده تا شاهد موفقیت‌های زیادی در عرصه مدیریت روستا و توسعه پایدار روستایی باشیم.

۷- با توجه به بررسی وظایف دهیاری ها براساس قوانین مصوب از ۴۸ مورد وظایف دهیاری ها ۳۵ درصد وظیفه اجرایی، ۱۷ درصد نظارتی و ۱۰ درصد اطلاع رسانی و ۳۷ درصد ارتباطی می باشد. یعنی ۱۸ بند از وظایف دهیاری ها به تعامل با دیگران در ارتباط بوده که می توان این سازمان جدید را به سوی تحقق توسعه روستایی به دلیل مشارکت و ارتباط و تعامل با سایر ادارات بهتر هدایت نمود و از رقابت و تعارض و واگرایی و انفصال باید پیشگیری نموده تا مدیریت مشارکتی تحقق یابد.

۸- با توجه به تفاوت‌های آشکار مناطق روستایی کشور با یکدیگر پیشنهاد می گردد ساختار و تشکیلات دهیاری ها با یکدیگر متفاوت بوده و متناسب با ویژگیهای هر روستا و شرایط اقلیمی و کارکردی روستا تعریف می گردد و انعطاف پذیر باشد و از طرفی نباید به نهادی صرفاً اداری و مشابه با دستگاههای اداری و دولتی تبدیل گردیده زیرا مشارکت آحاد مردم در روستا را با اشکال مواجه نموده زیرا روستاییان این گونه دستگاهها و ادارات دولتی را غریبه فرض نموده و مشارکت آحاد جامعه روستایی را دچار مشکل جدی می نماید.

۹- دهیاری ها با ثبت و ضبط اطلاعات مربوط به شاغلین و بیکاران در روستای مربوطه و جمع آوری و تحلیل اطلاعات و شناسایی نقاط قوت و پتانسیل های محیط روستایی مربوطه و توان و قابلیت های نیروی انسانی در روستای خویش از سوی دیگر می توانند به توسعه فرصت شغلی در روستاها پردازند.

۱۰- در جهت اجرای پروژه های زیربنایی و مناسب و سایر هزینه ها در هر روستا و کنترل و هدایت مفید بودجه و اعتبارات هر دهیاری در راستای تحقق توسعه ضرورت دارد دهیارها نسبت به اجرای دقیق و صحیح مصوبات شوراهای اسلامی روستایی اقدام نموده و از طرفی کلیه مصوبات شوراهای اسلامی روستایی به تصویب کمیسیونهای ذیربط در بخش‌داری ها رسیده تا با قوانین و مقررات جاری کشور منطبق گردد. از آنجایی که در برخی از روستاها به این امر مهم توجه نمی گردد و مشکلاتی در انحراف اعتبارات و بودجه سالانه مشاهده گردیده ضرورت دارد به این موضوع توجه نموده و به صورت جدی اقدام گردد.

منابع

- آسایش، حسین. استعلاجی، علیرضا (۱۳۸۲) اصول و روشهای برنامه ریزی ناحیه ای، ناشر: دانشگاه آزاد استعلاجی، علیرضا. (۱۳۸۵). آشنایی با اصول ساخت و سازمساکن و استانداردهای خدمات رسانی در مناطق روستایی. جزوه درسی اکبری، غصنفر (۱۳۸۴) مجموعه قوانین و مقررات ده و دهیاری. ناشر: قلمستان هنر.
- رمضان زاده، مهدی، (۱۳۸۶) ضرورت حفظ سرمایه های اجتماعی، ماهنامه دهیاری، سال چهارم، شماره ۲۱.
- زیارتی نصرآبادی، اسماعیل، (۱۳۸۴) ماهنامه دهیارها، سال سوم، شماره ۱۸
- دانشنامه مدیریت شهری و روستایی کشور (۱۳۸۷) ناشر: انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور.
- طالب، مهدی، (۱۳۷۶) مدیریت روستایی در ایران، ناشر: دانشگاه تهران.
- ماهنامه پژوهشی، (۱۳۸۷) آموزشی و ترویجی دهیاری ها، سال پنجم، شماره بیست و شش.

ماهنامه پژوهشی، آموزشی و ترویجی دهیاری ها، (۱۳۸۶) سال پنجم ، شماره بیست و چهار.
مهدوی، مسعود، (۱۳۸۴) مقدمه ای بر جغرافیای روستایی ایران، ناشر: سمت.
نوروزی، کامبیز، (۱۳۸۳) نقش عرف در نظام حقوقی دهیاری ها، ماهنامه دهیاری ها.